

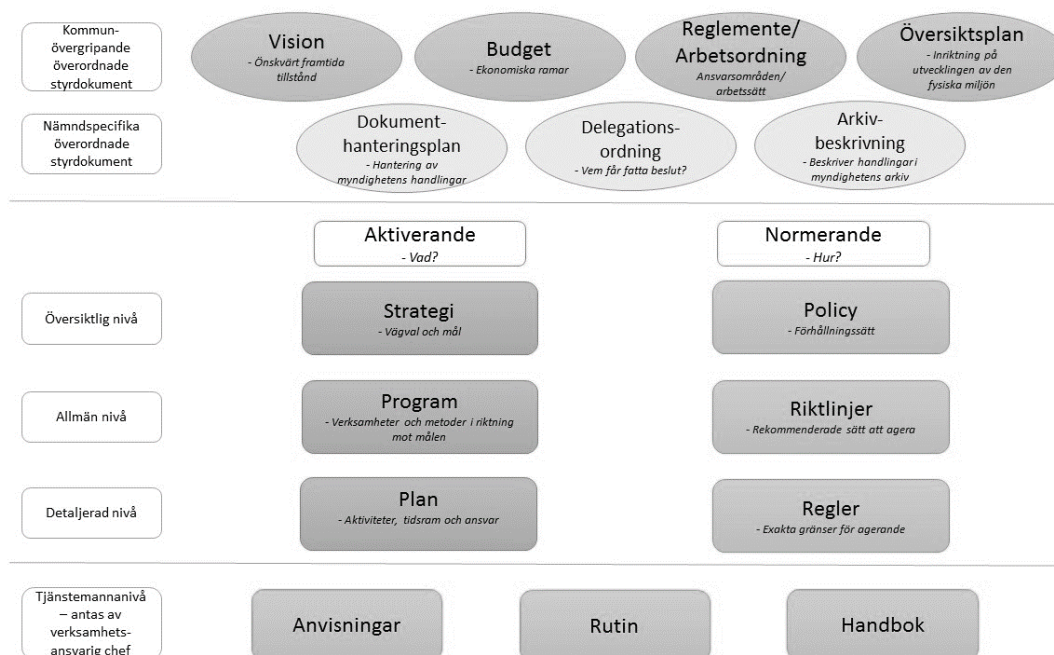
Skolbiblioteksplan för grundskolorna i Håbo kommun – en plan för att utveckla och kvalitetssäkra skolbiblioteksverksamheten på våra grundskolor.

2023-2025

Antaget av	Barn- och utbildningsnämnden
Antaget	2023-05-03 § X
Giltighetstid	2023-06-01-2026-12-31
Dokumentansvarig	Verksamhetschef grundskola

Håbo kommuns styrdokumentshierarki

Diarienummer BOU 2023/00055 nr 65844

Gäller för Grundskola och Grundsärskola (Anpassad grundskola)

**Tidpunkt för
aktualitetsprövning** 2024-06-01

Ersätter tidigare versioner -

Relaterade styrdokument Biblioteksplan Håbo kommun

Antagande av Plan för grundskolans skolbibliotek

Håbo kommuns styrdokumentshierarki	2
Inledning 4	
Syfte 4	
Avgränsning 4	
Bakgrund 5	
Bakgrund Håbo kommun	6
Skolbibliotekets uppdrag	7
Ansvar 9	
Rektor ansvarar för att:	9
Skolbibliotekarie ansvarar för att:	10
Skolbiblioteksansvarig lärare tar ansvar för att:	10
Lärare ansvarar för att:	10
Utvecklingsområden 11	
Medie- och informationskunnighet (MIK)	11
Läsfrämjande arbete	11

Inledning

Skolbibliotek har en stor betydelse för elevers utbildning och bildning. Läsning är vägen till ett rikt och fördjupat språk och språket är grunden till nästan all inläring. När barn och unga har ett tillgängligt och väl utrustat bibliotek i sin omedelbara vardag ökar deras läsintresse och språkutvecklingen stärks.

I en tid då mängden digital information och desinformation ökar spelar skolbiblioteket en central roll för elevernas medie- och informationskunnighet (MIK). Vår demokrati är beroende av att vi lyckas rusta dagens unga med källkritiska förhållningssätt och göra dem motståndskraftiga mot desinformation. Att förstå mediers roll och att kritiskt kunna värdera samt själv ansvarsfullt producera innehåll är grundbulten i vår yttrande- och informationsfrihet.

Syfte

Syftet med att upprätta en plan för skolbiblioteken i Håbo kommun är att konkretisera skolbibliotekets uppdrag, styrkedjans ansvarsfördelning samt att tydliggöra vilka utvecklingsbehov som finns. Syftet är också att öka integreringen av skolbiblioteket som en pedagogisk resurs i skolverksamheten, samt att skapa förutsättningar för en likvärdig skolbiblioteksverksamhet för samtliga skolor i kommunen.

Avgränsning

Denna plan gäller endast skolbiblioteken på grundskolorna i Håbo kommun (de kommunala) och omfattar inte gymnasiebiblioteket eller annan biblioteksverksamhet i Håbo kommun.

Bakgrund

Elevers rätt till skolbibliotek regleras i Bibliotekslagen¹ samt Skollagen² som säger att ”eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek”. I Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2022 (Lgr22) står det att det är rektors ansvar att ”skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens”.³

Barns och ungas läsförmåga samt informationskunnighet har varit föremål för ett flertal statliga rapporter och utredningar under de senaste åren. Skolinspektionen har 2022 granskat det läsfrämjande arbetet i ett antal mellanstadieskolor i landet och konstaterar att majoriteten av skolorna behöver stärka sin verksamhet så att skolbiblioteket används som en resurs i det läsfrämjande arbetet i samtliga årskurser och ämnen och inte bara inom ramen för svenska.⁴ Skolinspektionen konstaterar också att läsfrämjande verksamhet sällan är en del av skolans strategiska arbete utan oftast är beroende av enskilda lärares intresse. **Den statliga utredningen Skolbibliotek för bildning och utbildning som presenterades 2021 konstaterar att skolbibliotekarien har en central roll för skolbibliotekets kvalitet samt att likvärdigheten mellan skolor är bristande.**⁵ Därför förordas lagstiftning som garanterar att alla skolbiblioteket bemannas med en fackutbildad bibliotekarie. Utredningen pekar också på att skolbiblioteket är viktigt för skolors arbete med MIK. ”Liksom läsförståelse är medie- och informationskunnighet en förmåga som är väsentlig för elevers möjligheter att fungera som samhällsmedborgare och att delta i det demokratiska samtalet samt för kunskapsutvecklingen i skolans alla ämnen”.⁶

Regeringens skrivelse Barns- och ungas läsning pekar på att utifrån ”alla stora undersökningar av läsning bland skolelever kan konstateras att det finns ett samband mellan hur bra eleverna läser och deras familjers socioekonomiska status (Fredriksson & Taube, 2012). PISA och PIRLS-mätningarna visar också detta samband. Den bristande jämlikheten är en stor utmaning i den svenska skolan och ett långsiktigt problem för Sverige, inte bara för att vi ska klara kompetensförsörjningen, utan också för att de elever som i dag misslyckas i skolan riskerar att fastna i social problematik i framtiden.⁷ **Läsdelegationens betänkande ”Barns- och ungas läsning –ett ansvar för hela samhället” framhåller den stora potential skolbiblioteket har att verka i gränslandet mellan skola och fritidsläsning.** ”Skolbiblioteken har en dubbel uppgift att dels fungera som en pedagogisk resurs i undervisningen, dels främja elevernas intresse för läsning och litteratur.”⁸

¹ SFS nr. 2013:801 Bibliotekslag

² SFS nr. 2010:800 Skollag, 2 kap. 36 §

³ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet – Lgr22, 2.8 Rektorns ansvar, s. 20

⁴ Skolinspektionen, Läsfrämjande arbete i grundskolan med särskild fokus på undervisningen i svenska i årskurs 4-6, Tematisk kvalitetsgranskning 2022, drn.: 2020:8002.

⁵ SOU 2020:13, Skolbibliotek för bildning och utbildning. Utbildningsdepartementet.

⁶ SOU 2020:3 s. 18

⁷ Skr. 2020/21:95, Barns och ungas läsning. Kulturdepartementet, s.8

⁸ SOU 2018:57, Barns och ungas läsning – ett ansvar för hela samhället: betänkande av Läsdelegationen. Kulturdepartementet, s.29.

Bakgrund Håbo kommun

Håbo kommun behöver se över skolbiblioteken på grundskolorna som resurs för elevernas lärande. Idag är skolbiblioteken lågt bemannade och det finns ingen likvärdighet i verksamheten. Vi behöver stärka våra skolbibliotek för att stärka våra elevers språkutveckling och i förlängningen deras resultat och öka måluppfyllelsen. Men för att skolbiblioteken ska kunna arbeta på ett sådant sätt så det möjliggörs behövs tydlighet kring vad skolbiblioteken ska göra, hur bemanningen ska se ut och vad visionen för skolbiblioteken är. Det behövs också en tydlig ansvarsfördelning. Därför tar vi nu fram denna skolbiblioteksplan som också är en utvecklingsplan för Håbo kommuns skolbibliotek för grundskolan.

Organisationen idag ser ut som följande;

- en skolbibliotekarietjänst på 50 % på Gransätterskolan,
- en skolbibliotekarietjänst på 50 % på Västerängen,
- en skolbibliotekarietjänst på 65% på Futurum F-6,
- en skolbibliotekarietjänst på 35% på Futurum 7-9 samt
- en skolbibliotekarie på 70 % på Gröna Dalenskolan och Grundsärskolan.

Vibyskolan köper några timmar i veckan skolbibliotekarietjänst från Futurum och på Slottsskolan har en lärare skolbiblioteksuppdrag några timmar i veckan. Förutom dessa tjänster har en av skolbibliotekarierna ett samordnaruppdrag på 30 % i sin tjänst. Totalt är det tre stycken som delar på skolbibliotekarietjänsterna i Håbo kommun. Det betyder att det är tre personer som ska förmedla en kvalitativ skolbiblioteksverksamhet till cirka 2700 elever.

Vi kan alltså se att bemanningen på skolbiblioteken varierar väldigt mycket. Det finns ett behov av fackutbildade skolbibliotekarier på alla skolor, rekommendationen nationellt för att kunna göra ett kvalitativt arbete är 300 elever per heltidsarbetande skolbibliotekarie. Det når vi inte upp till idag. En av förhoppningarna med denna plan är att bemanningen ska öka på skolorna så att uppdraget kan utföras på ett kvalitativt sätt.

Förhoppningen är vidare att denna plan ska inleda en strategisk skolbiblioteksutveckling på huvudmannanivå som sedan genomsyrar hela verksamheten.

Planen kommer att revideras återkommande. I Håbo kommuns skolbiblioteksplan konkretiseras skolbibliotekets uppdrag. Skolbibliotekens verksamhet utvärderas och följs upp på skol- och huvudmannanivå inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet.

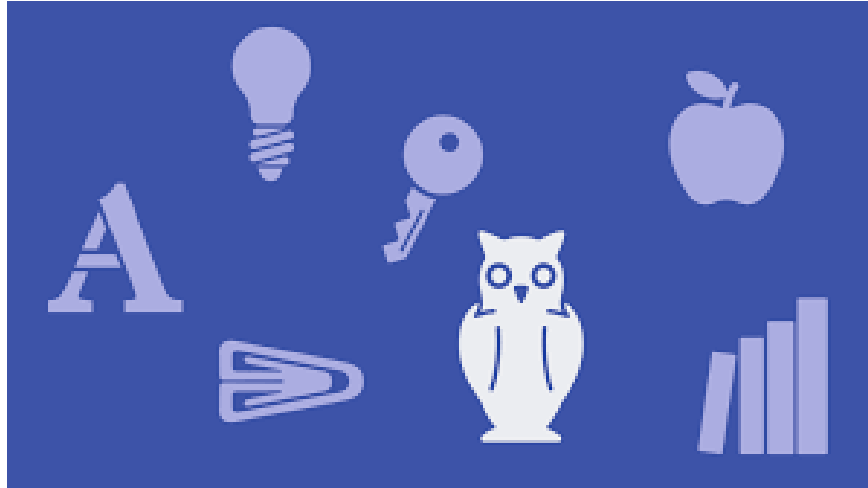

Skolbibliotekets uppdrag

- Skolbiblioteket används som en del i undervisningen för att stimulera elevernas läsutveckling och stärka deras språkliga förmåga.
- Skolbiblioteket används som en del i undervisningen för att stärka elevernas digitala kompetens med fokus på medie- och informationskunnighet i skolans samtliga årskurser.
- Skolbiblioteket har ett aktuellt och omfattande fysiskt mediebestånd, bestående av skön- och facklitteratur som svarar mot elevernas behov i undervisningen samt elevernas intresse, och som kompletteras av ett digitalt bestånd såsom Polyino och ILT.
- Skolbiblioteket är en tillgänglig lärmiljö och anpassad till elevernas åldrar, antal och behov samt främjar och upprätthåller trygghet och studiero.
- Skolbiblioteket verkar tillsammans med annan personal på skolan för att stärka hela skolans läskultur samt för att främja elevernas läsmotivation såväl under skoltid som på fritid.
- Skolbiblioteket stöttar och främjar nyanländas lärande och språkutveckling samt möter flerspråkiga elevers behov av texter på svenska och andra språk som eleven kan, samt möjliggör transspråkande.
- Skolbiblioteket bidrar till en god övergång från förskolans verksamhet och samverkar med förskoleklass utifrån övergripande mål och riktlinjer i kapitel 3 i Lgr22.
- Skolbiblioteket samverkar med fritidshemmet utifrån övergripande mål och riktlinjer kapitel 4 i Lgr22 i syfte att erbjuda eleverna en meningsfull fritid.
- Skolbiblioteket verkar för att stödja elever i behov av anpassningar eller särskilt stöd och tillhandahåller inlästa böcker, läromedel samt lättlästa medier.
- Skolbiblioteket utgör en del av skolans värdegrundsarbete och arbete för att främja elevers demokratiska värderingar.
- Skolbiblioteket verkar för att alla elever oavsett kön utvecklar en bred läsrepertoar.
- Skolbiblioteket samverkar med elevhälsa och lärare för att främja elevers fysiska och psykiska hälsa samt för att stötta elever med extra anpassningar och särskilt stöd.

- Skolbiblioteket har rutiner och aktiviteter som främjar elevers delaktighet och möjlighet att påverka skolbibliotekets verksamhet.
- Skolbibliotekets verksamhet leds av rektor och är en del av skolans systematiska kvalitetsarbete synliggjord för skolans personal.

Ansvar

Huvudmannen, Håbo kommun, ansvarar ytterst för att alla elever har tillgång till en skolbiblioteksverksamhet.

Barn- och utbildningsförvaltningen ansvarar för att, genom sin samordnare för skolbibliotek och verksamhetschef:

- säkerställa att alla skolor har en skolbiblioteksverksamhet som följer rådande styrdokument och att kvaliteten på verksamheterna följs upp inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet,
- leda den kommunövergripande skolbiblioteksutvecklingen samt säkerställa att den bedrivs i samklang med huvudmannens övriga utvecklingsarbete,
- stödja rektorer i deras arbete med att leda och utveckla skolbiblioteksverksamheten inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet,
- leda skolbibliotekariegruppen samt samordna aktiviteter som gruppen initierar,
- samordna och främja användandet av kommunövergripande skolbiblioteksresurser som gemensamma klassuppsättningar och Polyfino,
- generera samarbeten med andra aktörer, kompetenser och yrkesgrupper inom och utom Barn- och utbildningsförvaltningen.
- ansvarar för att i samverkan med Håbo bibliotek ge alla skolor tillgång till ett gemensamt digitalt bibliotekssystem.

Rektor ansvarar för att:

- säkerställa att skolan har en skolbiblioteksverksamhet som följer rådande styrdokument,
- skolbiblioteket integreras i skolans arbetsplan samt följs upp och revideras inom ramen för skolans systematiska kvalitetsarbete,
- säkerställa att skolan har en skolbibliotekarie samt att ge förutsättningar i form av tid för skolbibliotekarie att sköta sina uppdrag,
- säkerställa att skolbibliotekets verksamhet kommer alla elever till del samt nyttjas av lärare integrerat i den pedagogiska verksamheten,
- ge förutsättningar för skolbibliotekarie att regelbundet samplanera med skolans övriga pedagoger,
- fördela medel till inköp av böcker, andra medier och skolbiblioteksmaterial,
- avsätta tid i samråd med skolbiblioteksutvecklaren för skolbibliotekariens kompetensutveckling,
- avsätta tid för möten med sin skolbibliotekarie.

Skolbibliotekarie ansvarar för att:

- Bedriva skolbiblioteksverksamhet på sin skola utifrån rådande styrdokument,
- samverka med lärare och annan pedagogisk personal för att skolbiblioteket ska vara en integrerad del av den övriga pedagogiska verksamheten,
- i samverkan med rektor och arbetslagen precisera och följa upp skolbibliotekets mål och aktiviteter inom ramen för skolans systematiska kvalitetsarbete,
- samverka kommunövergripande med samordnaren för skolbibliotek, skolbiblioteksgruppen samt övriga skolbibliotekarier,
- skapa strukturer och rutiner för elevinflytande.

Skolbiblioteksansvarig lärare tar ansvar för att:

- sköta skolans bibliotek,
- ge råd och tips till lärare och fritidspersonal på skolan om hur de kan använda skolbiblioteket i sin undervisning,
- delta i kommunens skolbiblioteks nätverk någon gång per termin,
- skapa lokala strukturer och rutiner för elevinflytande kopplat till skolbiblioteket.

Lärare ansvarar för att:

- tillsammans med skolbibliotekarie/skolbiblioteksansvarig lärare undervisa om bibliotekets uppbyggnad, funktion och resurser,
- säkerställa att alla elever kontinuerligt får tillgång till skolbiblioteket som lärmiljö,
- samplanera med skolbibliotekarien/skolbiblioteksansvarige lärare,

Utvecklingsområden

Medie- och informationskunnighet (MIK)

Medie- och informationskunnighet är en nyckelkompetens som är avgörande för att kunna navigera i vardagen. MIK omfattar kunskaper, förmågor och förhållningssätt som är nödvändiga för att kunna vara en informerad, inkluderad och aktiv medborgare i ett demokratiskt samhälle. MIK berör flera områden som till exempel att kunna finna, analysera, värdera och skapa information, utöva källkritik och källtillit samt kunna tolka budskap i bild och rörliga medier. MIK är ett omfattande och ständigt föränderligt arbetsområde som också är nära förbundet med skolans demokratiska uppdrag. Vi önskar att huvudman ser att det råder en viss osäkerhet kring vad man ska undervisa i inom MIK-området samt hur man kan bedriva MIK-undervisning under elevens hela skolgång. Elevernas tillägnande av MIK-kompetenser är därför beroende av enskilda lärares intresse. Vi önskar också att huvudman ser ett behov av att stötta skolornas arbete med att stärka elevernas kunskaper om hur informations- och mediasamhället fungerar samt att detta ska ske i samklang med förvaltningens digitaliseringsarbete.

Läsfrämjande arbete

Att få eleverna att bli läsare är en vinst i deras språkutveckling men också när det kommer till deras resultat i alla skolämnen. När vi ser resultat på skolornas DLS- och LS-test ser vi att resultaten inte ligger där vi önskar. Vi måste därför arbeta mer med elevernas läs- och språkutveckling genom läsfrämjande arbete. Detta måste ske i alla stadier men precis som i Skolinspektionen rapport ser vi att vårt främsta utvecklingsområde ligger på mellanstadiet och högstadiet när det kommer till läsfrämjande arbete. Vi önskar att huvudman fånga upp detta och till exempel lägger in fortbildning inom området. Det läsfrämjande arbetet kan inte ligga på enskilda engagerade lärare utan måste ske systematiskt tillsammans med skolbiblioteken. Hur stärker vi hela skolans läskultur, hur ger vi eleverna strukturer för den egna läsningen samt arbetar för att främja elevernas läsmotivation såväl under skoltid som på fritid är frågor som vi måste hitta svar på tillsammans.